

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W 2017 R.

5. Kadra

5.1. Struktura zatrudnienia

W bibliotekach samorządowych województwa śląskiego w 2017 roku zatrudnionych było ogółem **3.007** pracowników (razem z Powiatową Biblioteką Publiczną w Gliwicach i Biblioteką Śląską).

Stan zatrudnienia podaje poniższa tabela:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym	
			pełnozatrudnieni	ryczałty
merytorycznych	2 126	1 966,20	1 763	363
administracyjnych	401	304,02	253	148
obsługi	480	351,17	215	265
Razem	2017	3 007	2 231	776
	2016	3 059	2 243	816

W stosunku do ogółu pracowników,	2017	2016
pracownicy merytoryczni stanowili –	70,7%	70,0%
pracownicy administracyjni stanowili –	13,3%	13,8%
pracownicy obsługi stanowili –	16,0%	16,2%

W podziale na kadrę bibliotek powiatów ziemskich i grodzkich oraz Powiatowej Biblioteki Publicznej w Gliwicach i Biblioteki Śląskiej zatrudnienie przedstawiało się następująco:

Powiaty ziemskie – ogółem 1.274 osoby, w tym:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym		2017 %	2016 %
			pełno-zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych	923	797,90	644	279	72,4	71,4
administracyjnych	172	87,28	45	127	13,5	14,1
obsługi	179	102,43	45	134	14,1	14,5
Razem	2017	1 274	734	540	100	100
	2016	1 289	729	560	100	100

Powiaty grodzkie – ogółem 1.523 osoby, w tym:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym		2017 %	2016 %
			pełno-zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych	1 061	1 026,93	979	82	69,7	69,3
administracyjnych	172	161,74	155	17	11,3	11,6
obsługi	290	237,74	159	131	19,0	19,1
Razem	2017	1 523	1 293	230	100	100
	2016	1 545	1 300	245	100	100

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym		2017 %	2016 %
			pełno-zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych	2	2,00	2	0	66,7	75,0
administracyjnych	1	0,25	0	1	33,3	25,0
obsługi	0	0,00	0	0	0	0
Razem						
	2017	3	2,25	2	1	100
	2016	4	3,00	2	2	100

Biblioteka Śląska

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym		2017 %	2016 %
			pełno-zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych	140	139,37	138	2	67,6	66,5
administracyjnych	56	54,75	53	3	27,1	27,6
obsługi	11	11,00	11	0	5,3	5,9
Razem						
	2017	207	205,12	202	5	100
	2016	221	218,12	212	9	100

5.2. Kwalifikacje bibliotekarzy

Strukturę wykształcenia pracowników merytorycznych bibliotek samorządowych województwa śląskiego w 2017 roku ilustrują poniższe tabele:

Bibliotekarze etatowi

Grupa bibliotek	Wyższe bibliotekarskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencjackie		Studium	Średnie bibliotekarskie	Średnie	Inne	Razem
			bibl.	inne					
Biblioteki powiatów grodzkich	504 51,6%	116 11,8%	80 8,2%	10 1,0%	197 20,1%	23 2,3%	45 4,6%	4 0,4%	979
Biblioteki powiatów ziemskich	268 41,7%	107 16,6%	42 6,5%	16 2,5%	129 20,0%	14 2,2%	64 9,9%	4 0,6%	644
PBP w Gliwicach	1 50,0%	1 50,0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2
Biblioteka Śląska	46 33,3%	63 45,7%	1 0,7%	0 0%	4 2,9%	0 0%	18 13,1%	6 4,3%	138
Razem	819 46,5%	287 16,3%	123 7,0%	26 1,5%	330 18,6%	37 2,1%	127 7,2%	14 0,8%	1.763

Bibliotekarze zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy

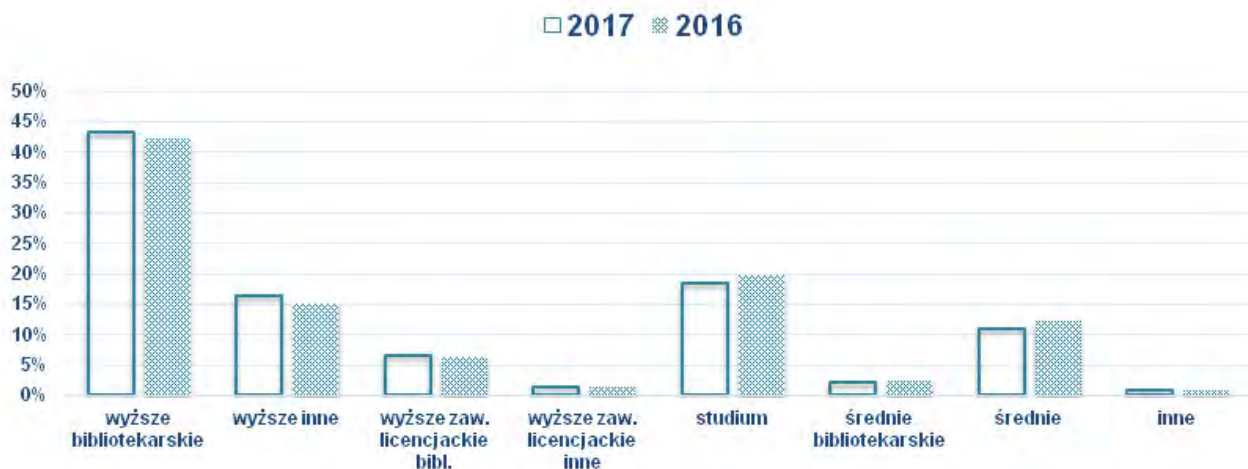
Grupa bibliotek	Wyższe bibliotekarskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencjackie		Studium	Średnie bibliotekarskie	Średnie	Inne	Razem
			bibl.	inne					
Biblioteki powiatów grodzkich	21 25,6%	16 19,5%	4 4,9%	1 1,2%	16 19,6%	0 0%	23 28,0%	1 1,2%	82
Biblioteki powiatów ziemskich	78 28,0%	45 16,1%	13 4,7%	3 1,1%	47 16,8%	5 1,8%	84 30,1%	4 1,4%	279
PBP w Gliwicach	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0

Biblioteka Śląska	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
	50,0%	50,0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
Razem	100	62	17	4	63	5	107	5		363
	27,5%	17,1%	4,7%	1,1%	17,4%	1,4%	29,5%	1,3%		

Razem bibliotekarze (etatowi i niepełnozatrudnieni)

Grupa bibliotek	Wyższe bibliotekarskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencjackie		Studium	Średnie bibliotekarskie	Średnie	Inne	Razem
			bibl.	inne					
Biblioteki powiatów grodzkich	525	132	84	11	213	23	68	5	1.061
	49,5%	12,4%	7,9%	1,0%	20,1%	2,2%	6,4%	0,5%	
Biblioteki powiatów ziemskich	346	152	55	19	176	19	148	8	923
	37,5%	16,5%	6,0%	2,1%	19,0%	2,1%	16,0%	0,8%	
PBP w Gliwicach	1	1	0	0	0	0	0	0	2
	50,0%	50,0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
Biblioteka Śląska	47	64	1	0	4	0	18	6	140
	33,6%	45,7%	0,7%	0%	2,9%	0%	12,9%	4,2%	
2016	905	324	135	30	424	50	258	14	2.140
	42,3%	15,1%	6,3%	1,4%	19,8%	2,3%	12,1%	0,7%	
2017	919	349	140	30	393	42	234	19	2.126
	43,2%	16,4%	6,6%	1,4%	18,5%	2,0%	11,0%	0,9%	

Struktura wykształcenia pracowników merytorycznych (etatowi i niepełnozatrudnieni)

5.3. Ocena stanu zatrudnienia i wynagradzania pracowników bibliotek

W 2017 roku zatrudnienie w bibliotekach publicznych wyniosło **3007** osób, z tego 2231 (74%) w pełnym wymiarze czasu pracy. Łączny wymiar zatrudnienia wyniósł 2621,39 etatu przeliczeniowego. Liczba pracowników zmniejszyła się o 52 osoby, a liczba etatów przeliczeniowych zmniejszyła się o 28,56. W powiatach grodzkich udział pracowników merytorycznych wynosił 69,66%, a w powiatach ziemskich 72,44%. Struktura zatrudnienia wskazuje, że obecność pracowników pozamerytorycznych nie jest duża; w powiatach grodzkich – 30,33%, a w ziemskich – 27,55%. Najwięcej pracowników administracji i obsługi zatrudniają większe biblioteki. Obraz struktury zatrudnienia wynika głównie z zakresu obowiązków, z jakich wywiązuje się kadra. Funkcjonują również biblioteki, w których dyrektor lub kierownik wykonuje wszystkie merytoryczne i pozamerytoryczne prace. Średnia liczba pracowników na stanowiskach bibliotekarskich przypadających na 1 placówkę wynosi 2,70 osoby (2,5 etatu przeliczeniowego pracownika merytorycznego).

Efektywność pracy bibliotekarzy mierzona obciążeniem czytelnikami i udostępnieniami przedstawia poniższa tabela:

	rok	obciążenie na etat przeliczeniowy	
		Czytelnicy	Udostępnienia
Powiaty ziemskie	2016	392	9 289
	2017	382	8 340
Powiaty grodzkie	2016	432	10 075
	2017	430	8 695
Województwo śląskie	2016	396	9 218
	2017	391	8 122

W przypadku statystyk związanych z obciążeniem pracowników merytorycznych pod uwagę bierze się jedynie bezpośrednią obsługę czytelnika z pominięciem obszaru związanego z wieloma innymi zadaniami pracowników bibliotek. Zaznaczyć należy, że wiele działań prowadzonych przez bibliotekarzy to prace związane z przygotowaniem przedsięwzięć kulturalnych, edukacyjnych, literackich oraz szkoleniowych. Liczbę bibliotekarzy z kwalifikacjami zawodowymi przedstawiają tabele umieszczone w punkcie 5.2.

Osoby zatrudnione na stanowiskach bibliotekarskich wciąż podnoszą swoje kwalifikacje. Podejmują studia oraz poszerzają swoją wiedzę dzięki udziałowi w szkoleniach, kursach i konferencjach. Dzięki podnoszeniu kompetencji bibliotekarze stają się bardziej efektywni i mogą sprostać wymaganiom, jakie stawia przed nimi współczesne bibliotekarstwo. Uzupełnianie wiedzy i umiejętności odbywa się zarówno z inicjatywy pracodawcy jak i pracowników. Zgodnie z danymi GUS za 2017 rok 1 916 osób uczestniczyło w 26 492 godzinach szkoleń.

Wskaźnikiem określającym m.in. doświadczenie pracowników bibliotek jest staż pracy, a ten przedstawiał się następująco (dane bez Biblioteki Śląskiej):

	2016	2017
Do 5 lat	284 (9,28%)	310 (10,30%)
6-10 lat	314 (10,26%)	291 (9,67%)
11-20 lat	454 (14,84%)	471 (15,66%)
21-30 lat	527 (17,22%)	502 (16,69%)
31-40 lat	369 (12,06%)	356 (11,83%)
Ponad 40 lat	45 (1,47%)	56 (1,86%)

Średnia płaca brutto w bibliotekach publicznych w 2017 r. przedstawia się następująco:

Pracownicy	Merytoryczni	Administracyjni	Obsługi
MBP	3 172	3 785	2 122
MGBP	3 198	3 652	2 049
GBP	3 178	3 464	1 956

Zgodnie z powyższymi danymi wynagrodzenie w bibliotekach nie jest wysokie. Dla porównania przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłaty nagród z zysku w grudniu 2017 r. wyniosło 4514,83 zł (Dz. Urz. GUS z 2018 r. poz. 5). Należy wziąć również pod uwagę, że niektórzy bibliotekarze w obawie przed zwolnieniem decydują się na pracę na część etatu.

5.4. Udział pracowników w doskonaleniu zawodowym

W 2017 roku kwalifikacje zawodowe podnosiło 39 bibliotekarzy, o 27 osób mniej niż w roku poprzednim. Kształciło się 24 pracowników bibliotek miejskich, 1 pracownik biblioteki miejsko-gminnej i 14 pracowników zatrudnionych w bibliotekach szczebla gminnego.

Kierunki bibliotekarskie:

na pomaturalnym studium bibliotekoznawczym kształciła się 1 osoba z biblioteki gminnej

na studiach licencjackich bibliotekoznawczych kształciło się 5 osób w podziale:

- pracownicy bibliotek miejskich – 3 osoby
- pracownicy bibliotek gminnych – 2 osoby

na studiach magisterskich bibliotekoznawczych kształciło się 6 osób w podziale:

- pracownicy bibliotek miejskich – 3 osoby
- pracownicy bibliotek gminnych – 3 osoby

na studiach podyplomowych w zakresie bibliotekoznawstwa kształciło się 7 osób w podziale:

- pracownicy bibliotek miejskich – 2 osoby
- pracownicy bibliotek gminnych – 5 osób

Łącznie na kierunkach bibliotekarskich studiowało 19 osób, o 6 mniej niż w 2017 roku.

Pracownicy bibliotek (20 osób) studiowali także na:

- studiach licencjackich i inżynierskich (5 osób), wybierając m.in. kierunki: informatyka inżynierska, ekonomia, prawo w biznesie;
- studiach magisterskich (4 osoby), wybierając m.in. kierunki: etnologia, informatyka, pedagogika wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne, zarządzanie zasobami ludzkimi;
- studiach podyplomowych (6 osób), wybierając m.in. kierunki: administracja publiczna, informatyka, menedżer kultury, ochrona informacji niejawnych i bezpieczeństwo informacji, zarządzanie w oświacie;
- studiach doktoranckich (5 osób) na kierunkach: bibliotekoznawstwo, filologia polska, kulturoznawstwo.

5.5. Udział pracowników w innych formach doskonalenia

W 2017 roku bibliotekarze uczestniczyli w różnych szkoleniach i konferencjach. Tematy oscylowały wokół obszarów związanych z działalnością merytoryczną, księgowością, prawem pracy oraz wieloma innymi aspektami dotyczącymi funkcjonowania instytucji kultury, jakimi są biblioteki. Pracownicy bibliotek brali udział również w szkoleniach organizowanych przez inne biblioteki, m.in. powiatowe czy bibliotekę wojewódzką.

Większość szkoleń organizowanych przez Dział Instrukcyjno - Metodyczny Biblioteki Śląskiej realizowana była w ramach propozycji własnych. Jeden projekt szkoleniowy odbył się dzięki dofinansowaniu z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego („Polsko-Ukraińskie Spotkania Bibliotekarzy”).

Zorganizowano następujące szkolenia (część szkoleń odbyła się kilkakrotnie):

- „Akcja BILANS w samorządowych instytucjach kultury”
- „Teoretyczne i praktyczne aspekty zawierania umów licencyjnych przez biblioteki”
- „Deskryptory w systemie bibliotecznym SOWA”
- „Infrastruktura bibliotek 2016–2020”
- „Prawo pracy dla bibliotekarza”
- Współorganizacja (wraz z Działem Promocji) szkolenia „Gamifikowanie literatury pięknej na smartfonach”
- Szkolenie z zakresu bezpłatnych narzędzi do tworzenia materiałów promocyjnych w bibliotekach
- „Media społecznościowe i narzędzia wspierające”
- „Narzędzia promocyjne w pracy bibliotek”
- „Jak przygotować bibliotekę na zmiany wynikające z RODO”
- „Rzecznictwo dla bibliotek: Agenda 2030”

- „Narzędzia promocyjne z wykorzystaniem laptopów i tabletów”
- Szkolenie z zakresu nowoczesnych sposobów promocji

W ubiegłym roku odbyła się również doroczna Konferencja Dyrektorów Bibliotek Publicznych Województwa Śląskiego. Omówiono stan i działalność bibliotek w 2017 r. w świetle danych statystycznych oraz sprawozdań opisowych. Podczas konferencji odbył się również wykład dr hab. Teresy Frodymy (Uniwersytet Jagielloński, Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach) pt.: „Szaleństwo tworzenia – szaleństwo projektowania. O graficznej stronie powstawania książki”.

Wybrane inne szkolenia, konferencje, narady, seminaria:

- „Najważniejsze informacje o systemie ŚKUP” (organizator/prowadzący: mBank S.A.);
- Warsztaty z biblioterapii (organizator/prowadzący: Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach);
- „Zrób to sam” – promocja i public relations, kreatywne tworzenie materiałów promocyjnych (organizator/prowadzący: Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach);
- XI Powiatowa Konferencja Regionalna „Pasjonaci śląskiej kultury” (organizator/prowadzący: Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach);
- „Deskryptory Biblioteki Narodowej” (organizator/prowadzący: Biblioteka Narodowa w Warszawie);
- „XXXV Forum Bibliotekarzy” (organizator/prowadzący: Wyższa Szkoła Bankowa w Chorzowie);
- „Organizacja pracy sekretariatu w placówkach instytucji kultury” (organizator/prowadzący: Studium Prawa Europejskiego);
- „Dyskuteka – porozmawiajmy o młodziży. I Sławkowskie Forum Lokalne” (organizator/prowadzący: Miejski Ośrodek Kultury w Sławkowie);
- „Instytucje Kultury w 2017 r. – aspekty rachunkowe i podatkowe po zmianach przepisów” (organizator/prowadzący: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Będzinie, Ogólnopolski Instytut Nieruchomości);
- „XI Ogólnopolska Konferencja „Ochrona i Bezpieczeństwo Zasobów Archiwalnych, Bibliotecznych, Muzealnych i Galerii i innych instytucji Kultury i Nauki – dawniej i dziś” (organizator/prowadzący: Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej – Uniwersytet Śląski w Katowicach);
- Konferencja „Czytanie daje siłę!” (organizator/prowadzący: Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku);
- „Zarządzanie dokumentacją w instytucjach kultury” (organizator/prowadzący: Ośrodek Kształcenia Samorządu Terytorialnego im. Waleriana Pańki w Katowicach);
- „Wejść do gry – kultura czytania i twórczego działania w bibliotece” (organizator/prowadzący: Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach);
- „Książka pomaga żyć” (organizator/prowadzący: Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach);
- Warsztaty w zakresie digitalizacji (organizator/prowadzący: Biblioteka Narodowa w Warszawie);
- „Ekslibris: znak własnościowy – dzieło sztuki. Tradycja, współczesność, perspektywy” (organizator/prowadzący: Instytut Nauki o Informacji Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie);
- „Światowy Kongres Bibliotek i Informacji Międzynarodowej Federacji Bibliotekarskich Stowarzyszeń i Instytucji IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions” (organizator/prowadzący: IFLA);
- „Warsztaty teatralne III stopnia” (organizator/prowadzący: Miejski Dom Kultury „Koszutka”);
- „Social Media + Marketing” (organizator/prowadzący: EventLabs Sp. z o.o., Miejska Biblioteka Publiczna w Dąbrowie Górniczej);
- „I Ogólnopolski Kongres Biblioteczno-Wydawniczy” (organizator/prowadzący: Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu);
- „Archiwum cyfrowe: od pomysłu do realizacji” (organizator/prowadzący: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Będzinie);
- „Biblioteki otwarte na zmiany” (organizator/prowadzący: Technikum nr 4 w Bytomiu);
- Szkolenie na temat pozyskiwania środków unijnych (organizator/prowadzący: Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej OLZA);
- „Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego Rady UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych” (organizator/prowadzący: Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Sekcja Bibliotek Szkół Wyższych SBP);
- „Biblioteka – dobre miejsce dla młodzieży! Angażujące metody pracy, tworzenie oferty, przydatne narzędzia

(organizator/prowadzący: Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, LABIB),

- „Młodzi w akcji” (organizator/prowadzący: Centrum Edukacji Obywatelskiej);
- „Chwyć za ster” (organizator/prowadzący: Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach, uczestnik: Gminna Biblioteka Publiczna w Rudzińcu);
- „Jak przedłużyć dobę – efektywne zarządzanie sobą w czasie” (organizator: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Raciborzu);
- „Instytucja kultury przyjazna osobom z autyzmem” (organizator/prowadzący: Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej);
- „Edukacja medialna i czytelnicza z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej” (organizator/prowadzący: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Myszkowie);
- „Od makro-projektów do mikro-pomysłów promujących czytelnictwo wśród dzieci i młodzieży” (organizator/prowadzący: Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Pszczynie);
- „Warsztaty animacji poklatkowej – filmy poklatkowe” (organizator/prowadzący: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Będzinie);
- „Kompendium prawa pracy” (organizator/prowadzący: Miejska Biblioteka Publiczna w Tarnowskich Górach);
- „Biblioteka dla dzieci. Praktyka czyni mistrza” (organizator/prowadzący: Miejska Biblioteka Publiczna w Gliwicach).

